

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบหลงตนเองกับการผูกมัดของคู่รัก โดยมีรูปแบบความรักแบบเล่นเกมเป็นตัวแปรส่งผ่านในการศึกษาที่ 1 และในการศึกษาที่ 2 ศึกษาวิธีการกระตุ้นให้บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองมีการผูกมัดต่อคู่รักเพิ่มขึ้นด้วยการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ จึงขออภิปรายผลเป็น 2 การศึกษา ดังนี้

การศึกษาที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 บุคลิกภาพแบบหลงตนเองสามารถทำนายการผูกมัดในความสัมพันธ์ได้

สมมติฐานข้อที่ 2 บุคลิกภาพแบบหลงตนเองสามารถทำนายการผูกมัดในความสัมพันธ์ โดยมีรูปแบบความรักแบบเล่นเกมเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวคือ บุคลิกภาพแบบหลงตนเองสามารถทำนายการผูกมัดในความสัมพันธ์ได้ จากโมเดลสมการเชิงโครงสร้างแสดงให้เห็นว่าไม่มีอิทธิพลทางตรงของบุคลิกภาพแบบหลงตนเองไปยังการผูกมัด ค่าอิทธิพลไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีอิทธิพลส่งผ่านตัวแปรรูปแบบความรักแบบเล่นเกม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Campbell และ Foster (2002) ที่ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความหลงตนเองและการผูกมัดในความสัมพันธ์ จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพบว่า บุคลิกภาพแบบหลงตนเองทำนายการผูกมัดได้ เพราะคนหลงตนเองจะลงทุนต่ำ ไม่ทุ่มเทในความสัมพันธ์กับคนรัก ฟุ้งพ้อใจในความสัมพันธ์น้อย มักเริ่มต้นความสัมพันธ์กับคนใหม่ที่ยังมองไม่เห็นข้อบกพร่องของตนและอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลที่ไม่ใช่คู่ของตน ทำให้ไม่ผูกมัดกับคู่รัก โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความหลงตนเองและการผูกมัดในความสัมพันธ์แบบโรแมนติก พบว่า ความหลงตนเองมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงทางลบกับการผูกมัด และเมื่อใส่การรับรู้และความสนใจต่อทางเลือกเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่ามีอิทธิพลความสัมพันธ์ของความหลงตนเองและการผูกมัด อีกทั้งงานวิจัยของ Foster (2008) พบว่าคนหลงตนเองจะรายงานว่ามีความสัมพันธ์แบบชั่วคราว ขาดการผูกมัด เพราะไม่ต้องการความ

ใกล้ชิดและไม่ต้องการรักษาความสัมพันธ์ในระยะยาว ดังนั้น บุคลิกภาพแบบหลงตนเองสามารถทำนายการผูกมัดในความสัมพันธ์ได้

อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้ แม้ว่าจะไม่พบอิทธิพลทางตรงแต่พบอิทธิพลทางอ้อม ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า บุคลิกภาพแบบหลงตนเองสามารถทำนายการผูกมัดในความสัมพันธ์ได้ โดยมีรูปแบบความรักแบบเล่นเกมเป็นตัวแปรส่งผ่าน อธิบายได้ว่า คนหลงตนเองมีลักษณะเน้นตนเอง (agency) รักแต่ตนเอง มุ่งแข่งขัน คิดว่าตนเองสมควรจะได้รับสิ่งต่าง ๆ มากกว่าที่ตนเองควรจะได้รับอยู่เสมอ จึงแสวงหาผลประโยชน์จากความสัมพันธ์กับคนรัก (Back, Schmukle, & Egloff, 2010) และใช้ความรักเพื่อตอบสนองความต้องการของตนที่จะรักษาอัตมโนทัศน์ การเห็นคุณค่าในตนเอง และไม่ค่อยผูกพันกับคนรัก (Emmons, 1984) ความหลงตนเองจึงมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความรักแบบเล่นเกม เพราะคนหลงตนเองจะมองความรักเป็นเรื่องสนุกสนาน น่าตื่นเต้น น่าพอใจ ไม่สนใจความรู้สึกและความต้องการของคู่รัก ไม่สร้างความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจ อีกทั้งความรักแบบเล่นเกมสามารถเติมเต็มความต้องการของคนหลงตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้คนหลงตนเองหาคู่รักที่ให้สถานภาพ ความมีชื่อเสียง ความสำเร็จ ความต้องการทางเพศกับตนได้ (Campbell & Foster, 2007)

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างพบว่า องค์ประกอบด้านความเหนือกว่ามีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอำนาจหน้าที่ อธิบายได้ว่า คนหลงตนเองจะประเมินตนเองเหนือกว่าคู่รัก แต่ไม่ได้ประเมินว่าคู่ของตนดีกว่าคู่ของบุคคลอื่น (Gramzow & Tangney, 1992) เพราะคนหลงตนเองยังคงรักษาความรู้สึกของการเหนือกว่าคนรัก ความต้องการอำนาจ (Need for power) และความเป็นอิสระ (Need for autonomy) ในความสัมพันธ์ไว้ได้ ซึ่งเป็นวิธีในการกำกับตนเองของคนหลงตนเอง (Le & Gaines, 2005) และความต้องการอำนาจและความเป็นอิสระเป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ของการหลงตนเองและความรักแบบเล่นเกม (Campbell et al, 2002) Foster และ Campbell (2005) กล่าวว่า คนหลงตนเองจะนึกถึงเหตุผลทางลบได้น้อยและไม่ยอมรับถึงเหตุผลที่คนรักจะไม่ผูกมัดกับตน ด้านทานสิ่งที่จะมีมาลดคุณค่าของตนและผลป้อนกลับทางลบจากคู่รัก เพราะรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่น มั่นใจในตนเองสูง ซึ่งเป็นการกำกับตนเองเพื่อรักษาความรู้สึกเหนือกว่า มีอำนาจ และคุณค่าของตนเองไว้ (Morf & Rhodewalt, 2001) นอกจากนี้ คนหลงตนเองยังชอบแสดงอำนาจและชอบแสดงออก ชอบควบคุม อีกทั้งต้องการให้ตนเป็นที่สนใจและเป็นที่ยอมรับจากคนรัก และต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น ยิ่งไปกว่านั้น จะเห็นได้ว่าคนหลงตนเองให้ความสำคัญกับความคิดและความรู้สึกของตนเพียงฝ่ายเดียว เห็นความรักเป็นเกม ไม่สนใจความรู้สึกของคนรัก ขาดความใกล้ชิด ทำให้ความสัมพันธ์กับคนรักไม่ราบรื่น และไม่ต้องการผูกมัด (Jonason & Kavanagh, 2010)

งานวิจัยของ Campbell และคณะ (2002) กล่าวว่า คนหลงตนเองมีรูปแบบความรักแบบ เล่นเกมและรายงานว่าตนขาดการผูกมัด ไม่คิดถึงคนรัก รวมทั้งรับรู้ว่ามีทางเลือกมาก เช่นเดียวกับที่คนรักในอดีตและปัจจุบันของคนหลงตนเองที่รับรู้ว่ามีคนหลงตนเองจะไม่ผูกมัดตนเอง กับคู่รัก ดังนั้น บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองจึงมีโอกาสสูงที่จะไม่รักษาความสัมพันธ์กับ คนรัก เพราะคนหลงตนเองจะมีความสัมพันธ์เพียงช่วงสั้น ๆ (short-term relationship) และทำให้ คนรักไม่อาจปักใจเชื่อว่าคนหลงตนเองจะผูกมัดกับตนหรือไม่ ซึ่งเป็นผลเสียต่อความสัมพันธ์

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปรตามการผูกมัด องค์ประกอบด้านความพึงพอใจมีน้ำหนัก มากที่สุด รองลงมาคือ คุณภาพของทางเลือก และการลงทุน อธิบายได้ว่า เมื่อคนหลงตนเองมี ความรักแบบเล่นเกม ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจคู่รักต่ำ คิดว่าตนดีกว่าคนรัก Hendrick และ คณะ (1988) ศึกษาเรื่องความรักและความพึงพอใจในความสัมพันธ์พบว่า รูปแบบความรักแบบ เล่นเกมมีสหสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในความสัมพันธ์และความยั่งยืนในความสัมพันธ์ คนที่มีความรักแบบเล่นเกม ซึ่งเป็นรูปแบบความรักของคนหลงตนเองมีสหสัมพันธ์ทางลบกับ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ มีคุณภาพของทางเลือกสูง กล่าวคือ คนหลงตนเองจะรับรู้ว่ ตนนั้นมีทางเลือกมาก เพราะคนหลงตนเองจะมีเสน่ห์เมื่อแรกพบ มีบุคลิกดี มั่นใจในตนเอง ทำให้ เป็นที่ชื่นชอบและน่าประทับใจในสายตาของบุคคลอื่น ประกอบกับคนหลงตนเองก็มักมองหาบุคคล อื่นที่น่าดึงดูดใจกว่าคนรักอยู่ตลอดเวลา (Back et al, 2010) ทำให้คนหลงตนเองตัดสินใจที่จะยุติ ความสัมพันธ์ลงเพื่อไปเริ่มต้นใหม่กับบุคคลที่เป็นทางเลือกที่มีคุณภาพ อีกทั้ง คนหลงตนเองมีการ ลงทุนต่ำ เห็นแก่ตัวและใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางจึงทุ่มเทให้กับความสัมพันธ์ในระดับต่ำ พยายาม หลีกเลี่ยงความลึกซึ้งทางจิตใจ ผูกมัดต่ำ ไม่ต้องการรักษาความสัมพันธ์ในระยะยาวกับคนรัก

สรุปผลการวิเคราะห์อิทธิพลส่งผ่านในการศึกษาที่ 1 บุคลิกภาพแบบหลงตนเองไม่มี อิทธิพลทางตรงต่อการผูกมัด แต่บุคลิกภาพแบบหลงตนเองสามารถทำนายการผูกมัดได้ โดยส่ง อิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรรูปแบบความรักแบบเล่นเกม แสดงให้เห็นว่า การที่คนหลงตนเองใน คู่รักคนไทยจะผูกมัดกับคนรักมาจากการที่คนหลงตนเองมีรูปแบบความรักแบบเล่นเกม เพราะ ความรักเป็นการสะท้อนความเชื่อ เป้าหมายและกลวิธีของคนหลงตนเอง การมีรูปแบบความรัก แบบเล่นเกมเป็นรูปแบบความรักที่ทำให้คนหลงตนเองได้รับผลประโยชน์จากความสัมพันธ์โดย ยังคงรักษาอำนาจและความเป็นอิสระของตนไว้ได้ เพราะคนหลงตนเองไม่เคยคิดที่จะคบกับใคร อย่างจริงจัง เริ่มต้นและจบความสัมพันธ์อย่างรวดเร็ว มีคู่รักหลายคน ไม่ต้องการสร้างความ ใกล้เคียงกับคนรัก ซึ่งชัดเจนว่ารูปแบบความรักแบบเล่นเกมเท่านั้นที่จะตอบสนองความต้องการของ คนหลงตนเองและส่งผลต่อการไม่ผูกมัดกับคนรัก

การวิเคราะห์เพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์โมเดลบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง 8 องค์ประกอบและ 7 องค์ประกอบ บุคลิกภาพแบบหลงตนเองทำนายการผูกมัดในความสัมพันธ์ได้ โดยผ่านรูปแบบความรักแบบ เล่นเกม ในโมเดลบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง 8 องค์ประกอบ อธิบายได้จากองค์ประกอบด้าน ความเห็นอกว่าที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านอำนาจหน้าที่ ส่วนตัวแปรตาม การผูกมัด องค์ประกอบด้านความพึงพอใจมีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด อธิบายได้ว่า คนหลง ตนเองชอบแสดงอำนาจ ต้องการเห็นอกว่าคนรัก และมักคิดว่าคนรักต้องยอมตามความต้องการ ของตน เขาเปรียบคนรักเพื่อบรรลุความปรารถนาของตนเอง (Holtman, Vazire, & Mehl, 2010) อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบที่ได้ทำให้อธิบายลักษณะบุคลิกภาพแบบหลงตนเองในสังคมไทยที่มี ลักษณะคหิธรรมหมู่ เน้นความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พึ่งพาซึ่งกันและกัน (Konrath et al., 2009) ได้ชัดเจนขึ้น เมื่อเพิ่มองค์ประกอบด้านการหวั่นไหวมากกว่าปกติเข้ามาจะสอดคล้องกับ ลักษณะนิสัยของคนไทยที่บุคคลจะประพฤติดนอย่างสำรวม ถ่อมตน และเหมาะสมเมื่ออยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในสังคม เพราะบุคลิกภาพแบบหลงตนเองด้านการหวั่นไหวมากกว่าปกติ จะไม่แสดงออก อย่างเปิดเผย ไวต่อปฏิกิริยาของผู้อื่น วิตกกังวล เก็บตัว สนใจท่าทีของผู้อื่น (Hendin & Cheek, 1975) แม้ภายในใจจะต้องการแสดงความเห็นอกว่าหรือเก่งกว่าคนอื่น แต่เนื่องจากกลัวการถูก ปฏิเสธและไม่ยอมรับจากคนรอบข้าง รวมทั้งคนรัก ทำให้บุคคลไม่แสดงพฤติกรรมที่หลงตนเอง ออกมาให้เห็นชัดเจนนัก อีกทั้งบุคคลจะพยายามสร้างความประทับใจ รักษาภาพลักษณ์ และ ทำตนให้ดูดีในสายตาผู้อื่น นำเสนอตนเอง ซึ่งอาจทำให้คนหลงตนเองเป็นที่ถูกใจของบุคคลอื่น และสามารถหาทางเลือกที่มีคุณภาพได้ และไม่พึงพอใจในความสัมพันธ์กับคู่รักของตน (Holtzman & Strube, 2010)

จากโมเดลบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง 7 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านการ สมควรได้มากกว่าที่เป็นอยู่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการแสดงออก ส่วนตัวแปรตามการผูกมัด องค์ประกอบด้านคุณภาพของทางเลือกมีน้ำหนักองค์ประกอบ มากที่สุด อธิบายได้ว่า การที่คนหลงตนเองไม่ผูกมัดกับคนรักเพราะผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง คิดว่าตนเองควรได้รับสิ่งที่ดีกว่าคนอื่น ๆ คาดหวังว่าจะต้องได้รับสิ่งต่าง ๆ งานวิจัยในต่างประเทศ จะใช้มาตรวัดบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง 7 องค์ประกอบ เพราะบุคลิกภาพแบบหลงตนเองใน สังคมตะวันตกมีลักษณะความหลงตนเองในระดับสูง มีความเป็นปัจเจกบุคคลนิยม เน้นให้ ความสำคัญกับตนเอง มุ่งแข่งขัน คิดถึงแต่ตนเอง (Campbell, 2005) และทำให้ผู้ที่มีบุคลิกภาพ แบบหลงตนเองขาดความเห็นอกเห็นใจ ไม่ผูกพัน ไม่สนใจคนรัก และผูกมัดต่ำ ซึ่ง Wink (1991)

ลักษณะบุคลิกภาพแบบหลงตนเองทั้ง 7 องค์ประกอบว่า บุคลิกภาพแบบหลงตนเองแบบเปิดเผย (overt narcissism) โดยจะมีลักษณะชอบสังคม มั่นใจในตนเอง หยิ่งยโส ต้องการความชื่นชมจากผู้อื่น ต้องการเป็นจุดสนใจของผู้อื่น ดังนั้น ทั้งโมเดลบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง 8 องค์ประกอบและ 7 องค์ประกอบแสดงให้เห็นว่า การที่คนหลงตนเองไม่ผูกมัดกับคนรักมาจากความรักแบบเล่นเกม เพราะผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองจะคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองมากกว่าคู่รัก คบกับคนรักระยะสั้น มีบุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องในความสัมพันธ์มาก ไม่ต้องการผูกมัด การวิเคราะห์เพิ่มเติมทำให้เข้าใจบุคลิกภาพแบบหลงตนเองและการผูกมัดในความสัมพันธ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเข้าใจอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การใช้มาตรวัดบุคลิกภาพแบบหลงตนเอง 8 องค์ประกอบอาจอธิบายบุคลิกภาพแบบหลงตนเองในสังคมไทยได้ครอบคลุมกว่าการใช้เพียง 7 องค์ประกอบ

การศึกษาที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 1 บุคลิกภาพแบบหลงตนเองมีปฏิสัมพันธ์กับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ต่อการผูกมัดของคู่รัก

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการผูกมัดของคู่รักพบว่า บุคลิกภาพแบบหลงตนเองและการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์มีปฏิสัมพันธ์กัน แสดงว่า บุคลิกภาพแบบหลงตนเองและการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์มีอิทธิพลร่วมกันต่อการผูกมัดกับคนรัก โดยผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำเมื่อได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์จะมีคะแนนสูงกว่าเมื่อไม่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานและสอดคล้องกับแนวคิดของ Finkel และคณะ (2009) ที่ว่า เมื่อผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองทั้งสูงและต่ำได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ (communal activation) จะกระตุ้นให้ผู้ร่วมการทดลองเกิดแรงจูงใจต่อเป้าหมายเน้นความสัมพันธ์ และเป็นการกระตุ้นความคิดในลักษณะเน้นความสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ร่วมการทดลองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ได้รับการใส่ใจ และมีความรู้สึกที่ต้องการผูกพันกับคนรักมากขึ้น (Carnelley & Rowe, 2010) นอกจากนั้นการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ยังเป็นการสร้างความรู้สึกของการมีสัมพันธ์ที่เป็นหนึ่งเดียวกันกับผู้อื่นและคนรัก ซึ่งส่งผลต่อการผูกมัดกับคู่ของตนมากขึ้น งานวิจัยของ Gabriel, Renaud, และ Tippin (2007) กล่าวว่า เมื่อคิดถึงคนรักจะกระตุ้นเป้าหมายของบุคคลและนำไปสู่พฤติกรรมที่ตามมา จากการทดลองพบว่า หลังการกระตุ้นให้คิดถึง

ความสัมพันธ์กับคนรัก ผู้ร่วมทดลองรายงานว่าตนรู้สึกผูกมัดกับคนรักของตนมากกว่ากลุ่มควบคุมที่คิดถึงสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องในความสัมพันธ์

สมมติฐานข้อที่ 2 สำหรับผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูง การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ทำให้เกิดการผูกมัดมากกว่าการไม่ได้กระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์

สมมติฐานข้อที่ 3 สำหรับผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำ การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์และการไม่กระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ไม่ทำให้มีการผูกมัดแตกต่างกัน

เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการผูกมัดกับคู่รัก มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบหลงตนเองและการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบต่อด้วยวิธีการเปรียบเทียบต่าง (contrast) เพื่อเปรียบเทียบผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำในเงื่อนไขกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์และไม่ได้กระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 และปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 โดยพบว่า ทั้งผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำ การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ทำให้เกิดการผูกมัดมากกว่าการไม่ได้กระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ โดยในเงื่อนไขกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผู้ร่วมการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการผูกมัดมากกว่าเงื่อนไขไม่ได้กระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่า เมื่อกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำจะเกิดการขึ้นทางปัญญาเพื่อเพิ่มมโนทัศน์ต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือ การดูแล และรับรู้ว่าคุณรักแสดงลักษณะต่าง ๆ เช่น ความอบอุ่น การร่วมมือ การใส่ใจ และเพิ่มการรับรู้ตนเองในลักษณะนิสัยเน้นความสัมพันธ์ ซึ่งจะกระตุ้นทำให้บุคคลคิดถึงความสัมพันธ์ที่บุคคลได้รับความรักและการยอมรับจากคนรักมากกว่าเงื่อนไขที่ไม่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ทำให้มีคะแนนการผูกมัดมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Finkel และคณะ (2009) ที่พบผลเช่นเดียวกัน ในงานวิจัยของ Crocker, Niiya, และ Mischkowski (2008) กล่าวว่า การเขียนเรียงความถึงบุคคลที่มีความสำคัญจะทำให้ ผู้ร่วมการทดลองมีความรู้สึกทางบวก รู้สึกมั่นใจ คิดถึงความรัก ความสัมพันธ์ และเป็นการยืนยันคุณค่าในตนเอง (self-affirmation) ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าในความสัมพันธ์ของตนและบุคคลใกล้ชิด จากการทดลอง การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ได้กระตุ้นความคิดของผู้ร่วมการทดลองจากรูปภาพ เรียงความ คำคุณลักษณะเน้นความสัมพันธ์ และทำให้ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองทั้งสูงและต่ำเกิดแรงจูงใจที่จะสานต่อความสัมพันธ์และรู้สึกผูกมัดกับคู่รักของตนมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำย่อมได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมคตริวมหมู่ เพราะสังคมไทยมีลักษณะเน้นความสัมพันธ์ การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Hofstede, 2001) ทำให้การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์อาจมีอิทธิพลและส่งผลต่อคะแนนการผูกมัดของผู้ร่วมการทดลองในเงื่อนไขกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์อีกทางหนึ่ง

สมมติฐานข้อที่ 4 เมื่อได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงมีการผูกมัดมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 4 ได้รับการสนับสนุน และได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจว่า เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากมาตรวัดการผูกมัดกับคู่รักของผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำในเงื่อนไขกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์พบว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงมีการผูกมัดกับคู่รักมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Finkel และคณะ (2009) ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ คนหลงตนเองสูงจะได้รับผลจากการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ซึ่งเป็นกระบวนการสนับสนุนให้เกิดการผูกมัดกับคนรัก (commitment-promoting process) มากกว่าบุคคลที่หลงตนเองต่ำ เพราะคนที่หลงตนเองสูงมีลักษณะเน้นความสัมพันธ์ที่ต่ำกว่าบุคคลที่หลงตนเองต่ำ (lower communal baseline) ทั้งจากการรายงานตนเอง (Campbell & Foster, 2007) และคะแนนการทดสอบการเชื่อมโยงโดยนัย (Campbell et al, 2007) เมื่อคนหลงตนเองสูงได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์จึงต้องพยายามดึงเอาลักษณะเน้นความสัมพันธ์ที่ตนเองไม่ค่อยจะมีออกมา การได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์จึงเป็นสถานะของคนหลงตนเองที่แตกต่างไปจากสถานะปกติ (atypical state) เพราะคุณลักษณะส่วนหนึ่งของคนหลงตนเองจะสนใจตนเองมากกว่าคู่รัก ไม่เห็นคุณค่าในคู่รักของตน ไม่เต็มใจที่จะเสียสละในความสัมพันธ์ และมีรูปแบบความรักแบบเล่นเกม เพราะมีความรู้สึกที่ต้องการคงความรู้สึกว่าตนเองยิ่งใหญ่และรักษาคู่คุณค่าของตนเองไว้ สอดคล้องกับการทำให้คนรักไม่มั่นใจในความสัมพันธ์ มองหาทางเลือกอื่นอยู่ตลอดเวลา ผูกมัดต่ำ ขณะที่การได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์เป็นสถานะปกติ (typical state) ของคนหลงตนเองต่ำที่ผูกมัดกับคนรัก มีความเข้าอกเข้าใจคนรักและไว้วางใจต่อกัน มีความใกล้ชิดทางจิตใจ (Campbell et al, 2002) เกิดความรู้สึกดี และมีความปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้มีอยู่แล้วโดยปกติ

ดังนั้น คนหลงตนเองต่ำจึงรู้สึกว่าคุณได้รับผลจากการกระตุ้นลักษณะความสัมพันธ์น้อยกว่าหรือไม่ มากเท่ากับคนหลงตนเองสูงนั่นเอง

สมมติฐานข้อที่ 5 เมื่อไม่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงมีการผูกมัดไม่แตกต่างจากผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำ

สมมติฐานข้อที่ 5 ได้รับการปฏิเสธ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากมาตรวัดการผูกมัดกับคู่รักของผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำในเงื่อนไขไม่กระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์พบว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำมีการผูกมัดกับคู่รักมากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อไม่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำจะมีการผูกมัดในระดับสูงกว่าผู้ที่หลงตนเองสูง เพราะคนหลงตนเองต่ำมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ ให้ความสัมพันธ์ทางจิตใจกับคนรัก และคำนึงถึงสุขภาวะของคนรัก รวมทั้งมีประสบการณ์ที่ตีร่วมกับคนรัก ดังนั้นเมื่อคนหลงตนเองต่ำไม่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์จะสอดคล้องกับการรับรู้และพฤติกรรมที่ตนมีอยู่ เพราะคนหลงตนเองต่ำต้องการคงความสัมพันธ์กับคนรัก จึงทำให้มีคะแนนการผูกมัดกับคนรักสูงกว่าคนหลงตนเองสูงที่จะหมกมุ่นอยู่กับตนเอง เห็นตนเองเหนือกว่าคนรัก ไม่ต้องการสานต่อความสัมพันธ์ ขาดความผูกพัน อีกทั้งมักประเมินแรงจูงใจของตนว่าจะได้รับหรือสูญเสียจากความสัมพันธ์ ทำให้ไม่ผูกมัดกับคนรัก (Campbell et al., 2006; Foster, 2008)

กล่าวโดยสรุป ในการศึกษาที่ 2 เมื่อกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ (communal activation) ทั้งคนหลงตนเองสูงและต่ำจะผูกมัดมากขึ้น เพราะการเน้นความสัมพันธ์จะเพิ่มมโนทัศน์ของการคิดถึงความสัมพันธ์ที่ทำให้บุคคลตระหนักถึงการได้รับความรักและการยอมรับจากบุคคลอื่น และมีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ คนหลงตนเองสูงจะผูกมัดมากกว่าคนหลงตนเองต่ำ โดยได้รับอิทธิพลจากการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์มากกว่าบุคคลที่หลงตนเองต่ำ เพราะคนหลงตนเองสูง มีระดับลักษณะเน้นความสัมพันธ์ที่ต่ำกว่า อธิบายได้ว่า คนหลงตนเองสูงไม่เคยคิดที่จะผูกมัดกับคนรัก เห็นตนเองเหนือกว่าคนรัก ต้องการรักษาการเห็นคุณค่าในตนเองแต่ไม่ต้องการรักษาความสัมพันธ์กับคนรัก ขาดความผูกพันใกล้ชิด เมื่อถูกกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ทำให้ต้องพยายามดึงเอาลักษณะเน้นความสัมพันธ์ที่ตนเองไม่ค่อยมีออกมา ทำให้คิดถึงคนรักมากขึ้นและเพิ่มการรับรู้ตนเอง รวมทั้งการเห็นคุณค่าในความสัมพันธ์ เพราะลักษณะเน้นความสัมพันธ์จะทำให้บุคคลที่หลงตนเองสูงนึกถึงความรัก การร่วมมือ การดูแล เป็นต้น (Finkel

et al., 2009) อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำมีการผูกมัดมากกว่า เพราะคนหลงตนเองต่ำให้ความสำคัญทางจิตใจกับคนรัก และต้องการคบหากับคนรักในระยะยาว จึงผูกมัดมากกว่าคนที่หลงตนเองสูง

การติดตามผล

การติดตามผลหลังการทดลอง 3 สัปดาห์และ 2 เดือนทำให้เห็นผลของการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการผูกมัดของคนรักเป็นระยะเวลานานประมาณ 3-4 สัปดาห์ โดยผลของการกระตุ้นจะยังคงอยู่ตลอดช่วงเวลาของการทดลอง (Dijksterhuis & van Knippenberg, 1998) และลดลงหลังจากการทดลอง ทั้งนี้ อิทธิพลของสภาพแวดล้อมและตัวแปรแทรกซ้อนอื่น ๆ อาจส่งผลให้อิทธิพลของการกระตุ้นลดลงได้เช่นกัน

หลังจากการทดลอง 2 เดือน กลุ่มที่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์มีการผูกมัดกับคนรักต่ำกว่าช่วงทดลอง โดยผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงได้รับอิทธิพลของการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ในขณะทดลองอย่างมาก แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป ผลของการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นความจริงที่ว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงจะคบกับคนรักเพียงเพื่อรักษาอัตมโนทัศน์ของตน ไม่สนใจความรู้สึกของคนรัก มีรูปแบบความรักแบบเล่นเกมซึ่งมีสหสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจ ไม่เคยคิดจะคบกับใครจริงจัง (Campbell et al, 2002) มีความสัมพันธ์แบบชั่วคราว ผูกพันต่ำ รักง่ายหน่ายเร็ว มีคู่หลายคน เมื่อมีบุคคลอื่นน่าดึงดูดใจกว่าคนรัก จึงยุติความสัมพันธ์กับคนรัก (Rhodewalt & Eddings, 2002) ดังนั้น หากขาดการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง โอกาสที่จะเลิกกับคนรักจึงสูงกว่า ขณะที่คนหลงตนเองต่ำ แม้การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ในขณะทดลองจะมีผลน้อยกว่าคนหลงตนเองสูง แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป ชัดเจนว่า คนหลงตนเองต่ำยังคงได้รับผลของการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์อยู่ เพราะคนหลงตนเองต่ำต้องการจะคบกับคนรักจากความรู้สึกลึกซึ้งซึ่งทางใจ ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจและดำเนินความสัมพันธ์ต่อไป มีเป้าหมายที่จะดำเนินความสัมพันธ์ในอนาคต ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคนรัก ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือคนรัก เห็นความสำคัญของความรักและประสบการณ์ที่มีร่วมกับคนรัก การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์จึงทำให้คนหลงตนเองต่ำสามารถรักษาความสัมพันธ์กับคนรักไว้ได้

จากการติดตามผลสรุปได้ว่า การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ทั้งในคนหลงตนเองสูงและต่ำ จะลดลงจากการจัดกระทำในห้องทดลอง แต่ผลของการกระตุ้นยังมีอยู่ในช่วงระยะเวลาประมาณ 3-4 สัปดาห์ เมื่อระยะเวลาผ่านไป 2 เดือน ผลของการกระตุ้นจะลดลงในกลุ่มคนที่หลงตนเองสูงอย่างชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่หลงตนเองต่ำที่ผลของการกระตุ้นยังคงมีอยู่ไม่แตกต่างจากขณะทดลองมากนัก

การอภิปรายผลรวม

จากการศึกษาที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของความหลงตนเองและการผูกมัด โดยพบว่า บุคลิกภาพแบบหลงตนเองไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการผูกมัด แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านรูปแบบความรักแบบเล่นเกม ทำให้คนหลงตนเองผูกมัดกับคนรักต่ำ มองความรักเป็นเพียงเกมที่สนุกสนาน มีความผูกพันเพียงชั่วคราว มีคู่หลายคน ทำให้ขาดการผูกมัดและไม่ต้องการรักษาความสัมพันธ์กับคนรักไว้ อีกทั้งความสัมพันธ์กับคนรักเป็นแบบตื้นและผิวเผิน (Campbell & Foster, 2002) อย่างไรก็ตาม เมื่อกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์พบว่า คนหลงตนเองสูงและต่ำจะผูกมัดมากกว่าเมื่อไม่ได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ ยิ่งไปกว่านั้น ในกลุ่มผู้ที่หลงตนเองสูงเมื่อได้รับการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์จะผูกมัดมากกว่ากลุ่มที่หลงตนเองต่ำ แสดงให้เห็นว่า การกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์จะทำให้คนหลงตนเองสูงหันมาผูกมัดกับความสัมพันธ์ของตนและคนรักได้มากขึ้น ขณะที่เมื่อไม่ได้กระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ คนหลงตนเองต่ำจะผูกมัดมากกว่า เพราะคนหลงตนเองต่ำมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ เห็นอกเห็นใจคนรัก และต้องการคงความสัมพันธ์กับคนรัก

งานวิจัยนี้เป็นงานที่มุ่งศึกษาทำความเข้าใจบุคลิกภาพแบบหลงตนเองและการผูกมัดในความสัมพันธ์ในบริบทของสังคมไทยและมุ่งหาวิธีการแก้ไขพฤติกรรมของคนหลงตนเอง โดยพบวิธีเพิ่มการผูกมัดให้กับคนหลงตนเองด้วยการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ และอีกประเด็นหนึ่งที่งานวิจัยนี้ให้ความสนใจคือ การคงอยู่ของผลจากการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ จากการเก็บข้อมูลหลังการทดลองเป็นระยะเวลา 2 เดือนพบว่า ทั้งผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงและต่ำ ในเงื่อนไขกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์มีคะแนนการผูกมัดกับคู่รักลดลงจากช่วงทดลอง เมื่อพิจารณาคะแนนการผูกมัดกับคู่รักหลังการทดลองเป็นระยะเวลา 2 เดือนในกลุ่มผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองสูงได้คะแนนการผูกมัด ($M = 3.87, SD = 0.44$) และผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองต่ำได้คะแนนการผูกมัด ($M = 3.93, SD = 0.41$) อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

แสดงว่าการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์ยังคงมีประสิทธิภาพ และเครื่องมือที่ใช้ในการกระตุ้นลักษณะเน้นความสัมพันธ์อาจนำไปใช้ในงานอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ งานวิจัยของ Campbell และคณะ (2006) กล่าวว่า หากผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบหลงตนเองได้รับการกระตุ้นลักษณะความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงจากลักษณะเน้นตนเองเข้าสู่ลักษณะเน้นความสัมพันธ์ได้มากขึ้น ทำให้ทั้งตนเองและคนรักรู้สึกมีความสุขและรับรู้ถึงความสัมพันธ์ที่ตนและคนรักมีส่วนร่วมตลอดจนลดความสนใจในทางเลือกอื่น ๆ ลง ท้ายที่สุดจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นและต้องการจะผูกมัดกับคนรัก โดยผู้วิจัยหวังว่าข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ในด้านความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดต่อไป